

HARDANGERVIDDA VILLREINUTVAL

Referat

Teams-møte 30. januar kl. 19.00

Deltakere:

Henning Ø. Poulsson, Erling Bjørkheim, Anders Eriksrud, Karl Halvor Skårberg, Atle Ulgenes, Jan Asbjørn Utne, Asle Øydvin, Odd Gunnar Vikan (vara for Torgils Eide), Tor Aage Dahle (vara) og Svein Erik Lund.

Saker:

Sak 01/24: Vårsmøte / årsmøte 2024

Det er reservert 50 enkeltrom på Lampeland hotell fra 12. til 13. april. Dette for årsmøte 12/4 og vårsmøte 13/4. Utvalet må ta stilling til sted og dato for årsmøte / vårsmøte. Det må avklares prosess med utarbeidelse av program for vårsmøte, tema, foredragsholdere mm.

Vedtak:

Vårsmøtet avholdes over to dager, med styremøter / årsmøter fredag og fagdag lørdag. Møtet arrangeres på Lampeland hotell 12-13. april. Enstemmig vedtak.

Sak 02/24: Bestandsvurdering

Saksframlegg med bestandsvurdering ble gjennomgått.

Vedtak:

Ved fastsetting av kvote for 2024 anbefales det å ta utgangspunkt i en bestandsstørrelse på 3.500(+) dyr før kalving, en kalvetilvekst på 1.000 kalv og ca. 900 stk. bukk 2,5 år og eldre ved jaktstart.

Sak 03/24: Kvoteforslag – 1. behandling

Saksframlegg med kvoteforslag ble gjennomgått. Det var enighet om ikke å tillate jakt på simle og ha fokus på uttak av voksen bukk. Det var ulike meninger om det skulle tildeles en liten kvote på kalv. Ved prioritering av bestandsvekst for å nå målet om kalvetilvekst, bør kvote på kalv ikke tildeles. Ved prioritering av datainnsamling (kalvevekter) og forsøk på uttak av små kalver, kan en liten kalvekvote tillates (3-500).

Ved avstemming ble det 5 stemmer mot kalvekvote og 3 stemmer for kalvekvote.

Ved avstemming ble det 5 stemmer for 4.000 og 3 stemmer for 3.500 stk. kort av typen «voksen bukk 2,5 år og eldre».

Anbefalt jakttid fra og med 20/8 til og med 22/9 – enstemmig.

Anbefaler disp. fra hjorteviltforskriften § 31 for overføring av kontrollkort – enstemmig.

Vedtak:

Det anbefales en kvote på 4.000 dyr. Kvoten tildeles med 4.000 stk. av korttypen «voksen bukk 2,5 år og eldre». Formålet er å felle så mange voksne bukker som mulig, slik at det etter jakt er maks 15% voksen bukk i bestanden. Forslaget sendes på høring til alle vald med høringsfrist 15. mars.

Sak 04/24: Vedtektsendring – drøfting av prosess

Villreinutvalet mottok pr. epost 31.12.2023 sak til årsmøtet. Det er fra en privat grunneier / allmenningsberettiget fremmet forslag til endring av villreinutvalets vedtekter.

Gjeldende vedtekter § 10 om vedtektsendring sier følgende:

Årsmøtet kan endre vedtektene med 2/3 fleirtal. Framlegg om endringer skal sendast ut saman med innkalling, og må vera villreinutvalet i hende innan utgangen av desember.

Villreinutvalets vedtekter sier ikke noe om prosess eller behandling av forslag til vedtektsendringer. Siden villreinutvalets opprettelse har alle forslag til vedtektsendringer vært behandlet i og fremmet av styrene i HG eller FH. Siden alle private grunneiere og allmenningsberettigede på statsallmenningene har stemmerett på årsmøtet, er det naturlig at de også kan fremme forslag til endring av vedtektene. Om slike forslag tas opp på årsmøtet uten kvalitetssikring, vurdering eller annen behandling vil imidlertid vedtektene kunne bli noe helt annet enn det HG eller FH ønsker.

Villreinutvalet vurderer det slik at innkommet innspill må fremmes som sak på årsmøtet slik det foreligger. Det rettes en henvendelse til styrene i HG og FH for tilbakemelding om de er enige i dette eller om de forstår vedtektene slik at forslag til endringer må komme fra styrene i HG og FH. Dvs. at innspill fra rettighetshavere / allmenningsberettigede må gå via styrebehandling i HG og FH.

Vedtak:

Villreinutvalet forstår gjeldende vedtekter slik at alle grunneiere som er medlemmer av HG og/eller som er allmenningsberettigede på statsallmenningene på Hardangervidda, kan fremme forslag til vedtektsendringer for behandling på utvalets årsmøte. Mottatte forslag tas opp til behandling på årsmøtet slik de foreligger. Det sendes en henvendelse til styrene i HG og FH om de er enige i denne vurderingen eller om de mener forslag til vedtektsendringer må komme fra styrene i HG eller FH. Dvs. at innspill til vedtektsendringer fra grunneiere / allmenningsberettigede må kvalitetssikres og styrebehandles i HG og FH. Dette slik at det er styrene i HG og FH som avgjør om de vil fremme forslag til vedtektsendring og ordlyd i forslag til vedtektsendring.

Sak 05/24: Datainnsamling / hjorteviltregisteret – innspill fra HG

Saksframlegg ble gjennomgått og drøftet – jf. vedlegg 1 til referat.

Vedtak:

Innsamling av kjever og veide vekter fra felte dyr på Hardangervidda har vært for dårlig. Villreinutvalet tar kontakt med Norsk villreinsenter som har ansvar for kjeveinnsamlingen og drøfter om det er tiltak som kan iverksettes for å bedre innsamlingen. Det bør utarbeides ny informasjon til valdansvarlige og jegerne. Valdansvarlig synes å ha en nøkkelrolle i å følge opp egne jegere når det gjelder innlevering av kjever, veiing av dyr og registrering av felte dyr med opplysninger på hjorteviltregisteret eller settogskutt.

Hjorteviltregisteret og merkelapp for hjortevilt er etablert som et nasjonalt system for alt hjortevilt. Det er ikke hensiktsmessig eller realistisk å etablere et eget system for Hardangervidda. Det må prioriteres å motivere og lære opp jeger / valdansvarlig i bruk av eksisterende system. Eventuelle feil eller uklarheter i hjorteviltregisteret mht. innlegging av data eller presentasjon av statistikk drøftes med hjorteviltregisteret.

Så lenge det eksisterer et fysisk kontrollkort må valdansvarlig sørge for at alle tildelte kort samles inn etter jakt og leveres villreinnemnda. Dette for å sikre et korrekt fellingsresultat for det enkelte vald og for villreinområdet.

Det forventes at arbeidet med tiltaksplanen, sti- og løypeplan mm. vil bidra til å bedre forholdene for villreinen. Dette gjennom redusert menneskelig forstyrrelse og dermed økt mulighet for dyra til å benytte de beste beiteområdene gjennom ulike årstider. På sikt vil dette kunne gi bedre kondisjon og dyrehelse.

Sak 06/24: Regnskap 2023

Sak til orientering. Regnskap for 2023 er klart fra regnskapskontoret og sendt revisor. Statusoversikt og regnskapsoversikt fra regnskapskontoret ble gjennomgått. Villreinutvalet har pr. 01.01.2024 midler til ett års drift på samme nivå som foregående år. Dette før eventuelt nye tilskudd i 2024. Regnskap legges frem for årsmøtet.

Sak 07/24: Budsjett 2024

Budsjett ble drøftet med utgangspunkt i økonomistatus – jf. sak 06/24. Det er søkt om tilskudd fra fellingsavgiftsmidler og maksimalt tilskudd er kr. 140.000,-. Det er søkt miljødirektoratet om kr. 350.000,- i tilskudd til drift. Dette for kompensasjon av merarbeid relatert til cwd og bortfall av fellingsavgiftsmidler som følge av cwd-tiltak, der bestandsstørrelse / tilvekst er kraftig redusert. Om og eventuelt hvilke tilskudd som mottas i 2024 vites ikke per i dag, men det forutsettes at myndighetene i dagens situasjon med cwd-håndtering sørger for nødvendig drift av utvalet. Forhåpentligvis er dette avklart innen årsmøtet. Det anbefales en aktivitet i utvalet på nivå med 2023. Forslag til budsjett fremmes for årsmøte med utgangspunkt i dette.

Sak 08/24: Deltakelse forskningsprosjekt cwd

Utvalet har fått følgende forespørsel om å delta i et forskningsprosjekt om forvaltning av cwd.

Jeg kontakter dere for å spørre om dere vil delta i et forskningsprosjekt om forvaltning av CWD. Som flere av dere vet var jeg i 9 år daglig leder for Norsk Villreinsenter Sør på Hardangervidda, og jobber nå som forsker ved Telemarksforskning i Bø i Telemark. Siden jeg sluttet ved NVS har jeg jobbet på et forskningsprosjekt i Nordfjella, hvor vi har undersøkt forvaltninga av CWD fra et samfunnsvitenskapelig perspektiv (GOVOUT – Norsk utmark i endring).

Det siste halve året har jeg også vært ved Cornell University i USA på et Fulbright-stipend, for å sammenligne norsk og amerikansk CWD-forvaltning. Jeg ser nå på mulighetene for å søke på Forskningsrådets spesialutlysning for CWD, som har frist i mars, og skulle gjerne hatt med utvalget på Hardangervidda som brukerpartnere. Hadde dette vært interessant for dere?

Alle kostnader knyttet til deltagelse vil bli dekket av prosjektet. Prosjektet handler om konfliktreduksjon og kapasitetsbygging i alle deler av forvaltninga, og er basert på funnene fra USA (jeg legger ved et innlegg jeg skrev i Nationen). Jeg skal ha et møte med Forskningsrådet på fredag, så ta gjerne kontakt før det hvis dette er interessant.

Vedtak:

Villreinutvalet mener dette forskningsprosjektet er nyttig og relevant for videre forvaltning og håndtering av skrantesyke. Villreinutvalet er derfor positive til å delta i forskningsprosjektet som brukerpartner. Dette innenfor det villreinutvalet har av kapasitet til deltakelse og under forutsetning av at alle kostnader dekkes av prosjektet.

Sak 09/24: Fotografering av flokker vinter 2024

SNO på Hardangervidda er forespurt om de med drone kan fotografere kjente flokker i vinter. Dette om forholdene tilsier at en har god oversikt over flokkene og at eventuell fotografering kan forventes å gi kunnskap om bestandsstørrelsen. SNO har gitt tilbakemelding på at de kan forsøke dette når de allikevel er ute på andre oppdrag og forholdene ligger til rette for det. Dette bl.a. ved at en antar at alle flokker av betydning er kjent og at dyra går relativt konsentrert i ett område. Utvalet er positive til dette og utvalets leder og sekretær holder kontakt med SNO.

Sak 10/24: Eventuelt

Forespørsel frå NIVA v/ Frode Sundnes

Invitasjon til deltakelse i et nytt forskningsprosjekt (samarbeid mellom NIVA og NIBIO), med foreløbig tittel: *Tilpasning og tap: naturbruk og matproduksjon i lys av naturtap og miljøendringer*. Prosjektet er

under utvikling og villreinutvalet inviteres til å delta i diskusjon om prosjekt. Utvalet setter pris på forespørselen, men vurderer prosjektet som noe perifert i forhold til utvalets oppgaver. Det vurderes per i dag ikke å være kapasitet til deltakelse i dette prosjektet.

Forslag til medlemmer i utvalet i kommende periode

Øvre Numedal fjellstyret har fremmet forslag om Anders Eriksrud som vara i utvalet. Ellers ingen kjennskap til at lokallag av HG eller andre fjellstyrer har vedtatt forslag til medlemmer i utvalet i kommende periode.

Initiativ til møte med myndighetene for orientering om bestandsplan og kvoteforslag

Villreinutvalet registrerer at mattilsynet og departementene etter jakta i 2023 uttrykte et ønske om 1.000 stk. cwd prøver fra jakta i 2023. Det synes derfor å være noe ulik forståelse av rammene for kvoter og jaktuttak og hva som kan forventes av cwd-prøver. Villreinutvalet tar initiativ til et snarlig møte med miljødirektoratet, mattilsynet, landbruks- og matdepartementet, samt klima- og miljødepartementet. Dette for orientering om bestandsplanen, bestandsvurderingene, årets forslag til kvote og forventet felling.

Rødberg, 01.02.2024

Svein Erik Lund

Vedlegg 1

Sak 05/2024: Datainnsamling / hjorteviltregisteret – innspill fra HG

Innspill fra HG

Villreinutvalet har mottatt følgende vedtak fra HG-styret med ønske om at dette behandles som en sak i utvalet:

Sak 6. Hjorteviltregisteret (statistikk – dataunderlag)

Hardangervidda er vårt største villreinområde og har den «dårlegaste» dyrevelferd i landet. Vi har så dårlige kalvevekter at vi mest ikkje synest på grafer over tilsvarende statistikk for andre områder! Samstundes har vi for dårleg dataunderlag og altså for dårleg praksis på innsamling av kvalifiserte data m.h.t. vekter og kjever. Mykje tyder på at jegerane makter betre innsamling dersom dei blir bedt om/avkrevd dette eller stimulert på anna vis. Det er også eit tankekors at forskinga/forskerane på Hardangervidda ikkje etterspør slik betring av dataunderlaget på Vidda.

Vedtak: Styret i HG ynskjer at Villreinutvalet skal ha større fokus på innsamling av data (korrekte data). Torgils tar problemstillingen opp i VU-styret.

HG har kommet med følgende tillegg til vedtaket:

Etter vårt styremøte (14.11.23) er det gjennomført vanleg haust-fagmøte på Geilo (18.11.23), der vår fremste forskar på Hardangervidda i dag, Olav Strand, i sitt foredrag denne gong m.a. tydeleg markerte:

- *Viktig å ha gode data for slaktevekter på kalv.*
- *Det innleveres for få kjever til aldersanalyse.*

Dette er altså nøyaktig same melding som HG her gir uttrykk for!

HG viser til notat fra HG styremedlem Herman Tank-Nielsen:

For å bedre forvaltningen av villreinbestanden på Hardangervidda må følgende krav innføres. Med et felt dyr skal følgende registreringer gjøres:

- *Nøyaktig vekt*
- *Innlevering av underkjeve*
- *CWD-prøve*
- *Fellingsdato*
- *Valdnr./navn på stedet der felling fant sted føres inn på kontrollkortet (ikke stedsnavn)*
- *Valdnr./navn som kontrollkortet er utstedt på*

*Villreinutvalget mottar alle kontrollkort etter jakten og må sørge for at alle disse opplysningene blir ført i et eget regneark inntil Hjorteviltregisteret er oppdatert med tanke på flere registreringsfelt (CDW-nr, valdnr. kontrollkortet ble utstedt på og valdnr. på fellingssted er tre **uavhengige** opplysninger). Dette er viktige opplysninger siden det foregår utstrakt kjøp av kort på tvers av valdgrensar. Disse opplysningene vil bidra til å fjerne forvirringen angående utfylling av kontrollkort.*

Digitale vekter: innkjøp av digitale vekter som sendes ut med kortene til hvert enkelt vald. Eks 100 stk som betales av utvalget og eksterne givere.

Det settes opp permanente veiastasjoner på alle utfartsårer (en vekt som er overbygd) som også kombineres med kjeveinnsamling. Stasjonen merkes godt, og kan også brukes til informasjonstavle.

Hvordan få fullstendig utfylling av kontrollkort og kjevev? Nemnda vil ha oversikt over hvordan utfyllingen av kort og registrering i hjorteviltregisteret fungerer. Har de hjemmel til å skjefordele kort som et virkemiddel til å få gode data? Hvis ja, gir de i forbindelse med konklusjonen av fellingstillatelse det konkrete året hvilken kvote valdet kvalifiserte til og hvilken kvote de ble tildelt som følge av mangelfull rapportering. I et slikt scenario vil valdansvarlig ha argumentasjon til at jegerne skal bli bedre i rapporteringsjobben. Alternativt må utvalget sammen med nemda, fjellstyrer og HG finne mekanismer som gjør slik at jegere sender inn data. Eks kan en panteordning innføres. Hvor jegeren får igjen en sum ved korrekt utfylt kort. Vi er kjent med at noen benytter denne ordningen allerede med godt resultat i andre villreinområder.

HG har ettersendt innspill fra HG styremedlem Torgils Eide:

Attåt innhaldet i forrige melding om datainnsamling og hjorteviltregistret har vi fått eit særskilt innspel frå vårt styremedlem, Torgils Eide. Han nevnte det vart tatt opp på styremøtet i VU på Geilo, men vi gjentar det her. Då kan ein sjå det i sammenheng med min epost frå før i dag.

Torgils har bemerkta:

For å betre registreringa bør ein legge til rette slik at jeger kan gjere papirarbeidet på ein betre måte:

- Samordne prøvesett og jaktkort ved at strekkode til prøveglass fylgjer med jaktkortet, og rives av dette for påliming til prøveglass. D.v.s. same strekkode på jaktkort som glass.*
- Tilsvarande for kjevekort. Då kan ein koble prøve og jeger (når jeger og kort er forhåndsregistrert) og etterinnhente manglande data (f.eks. fallplass).*

Informasjon relatert til innspill

Nedenfor gis informasjon relatert til de problemstillinger og forslag som fremkommer i vedtaket fra HG med tillegg.

CWD-prøver og registrering av opplysninger om felte dyr

Miljødirektoratet har med hjemmel forskrift 08. januar 2016 nr. 12 om forvaltning av hjortevilt (hjorteviltforskriften) § 32 tredje ledd pålagt alle jegere i nasjonale kartleggingsområder å teste felt hjortevilt for cwd. Dette står på kontrollkortet, samt er informert ut til jegerne hvert år. Dette innebærer at villreinjegerne på Hardangervidda siden høsten 2017 har vært pålagt å ta cwd-prøve fra alle felte villrein og registrere nødvendige opplysninger om dyret på hjorteviltregisteret eller appen settogskutt.

Dette pålegget tilsier at det skulle vært levert cwd-prøve fra alle felte dyr og at opplysninger om alle felte dyr skulle vært registrert i hjorteviltregisteret. Dette kravet gjelder dyr eldre enn kalv, selv om også opplysninger om felte kalver bør registreres. Dette er per i dag ikke fulgt opp med straffereaksjoner overfor jeger eller valdansvarlig, ved manglende cwd prøve eller registrering av nødvendige opplysninger om felte dyr.

Kjeveinnsamling

Nasjonalt overvåkingsprogram for hjortevilt ble etablert i 1991 og eies av Miljødirektoratet. Hardangervidda villreinområdet har vært en del av dette programmet der innsamling av kjevev (med opplysning om vekt) fra villrein felt under jakt, kalvetelling og strukturtelling har inngått. Norsk institutt for naturforskning har frem til 2022 hatt ansvar for datainnsamlingen. Ansvaret er nå overført til Norsk villreinsenter da overvåkingsprogrammet er blitt en del av arbeidet med kvalitetsnorm for villrein som NVS har ansvaret for. Rolle og ansvarsfordeling mellom NVS og NINA fremstår imidlertid per i dag som noe uklart.

NINA har i alle år hatt ansvar for kjeveinnsamlingen på Hardangervidda, men utplassering / tømning av kjevekasser har etter avtale med NINA vært gjort av oppsynet. Først fjelloppsynet og siden statens naturoppsyn. Villreinutvalet hadde ansvaret for praktisk innsamling og registrering / måling av kjever i årene 1998 – 2002. I oppsynet og NINA var det imidlertid svært delte meninger om dette var en oppgave villreinutvalet skulle utføre. Kostnadene med utkjøring og ettersyn av kjevekassene ble imidlertid store og uten økonomisk kompensasjon var det ikke mulig for utvalet å fortsette med dette. Utvalet henvendte seg til SNO om bistand til ettersyn av kjevekassene, men SNO ønsket ikke å bistå utvalet med dette. Utvalet måtte i 2003 meddele NINA at en ikke kunne utføre arbeidet. SNO inngikk da avtale med NINA om utplassering og ettersyn av kjevekasser.

Tilgang til innsamlede kjevedata (kjevelengder og vekt) har vært utfordrende. Utvalet har ikke hatt annen tilgang en tall publisert av NINA i rapportene fra overvåkingsprogrammet. Med etablering av hjorteviltregisteret er data åpent tilgjengelig for alle når det gjelder innsamlede vekter og kjevelengde. Manglende tilgang til og publisering av data ut til jegerne har trolig medført at det har vært liten forståelse for og vilje til å levere kjever fra felte dyr. Selv om kjeveinnsamling og registrerte vekter har vært svært mangelfulle så har alle data gitt klare signaler om at tilstanden på dyra har vært dårlig og ikke i bedring. Andre undersøkelser gjennomført av NINA og Veterinærinstituttet har vist det samme. Så selv om datagrunnlaget har vært mangelfullt og ikke kan gi statistisk sikker påvisning av endring på korte tidsintervall er tilstand og utvikling vært kjent.

I mange år var det vekter ved kjevekassene. Disse ble imidlertid ikke benyttet og tilbakemeldingen fra jegerne var at det ikke var praktisk å pakke ut kjøtt og foreta veiing når en var på vei hjem fra villreinjakt. I praksis betyr dette at veiing av slakt må gjøres av jeger enten i fjellet eller etter hjemkomst. I 2006 delte villreinutvalet ut små vekter til utvalgte vald og oppfordret disse til innlevering av kjever og veiing av slakt. Responsen og resultatet var dårlig. Utvalet er kjent med at stiftelsen Redd villreinen delte ut små vekter til utvalgte vald / jegere i 2023. Andel felte dyr med rapportert vekt økte noe fra 2022 til 2023. Om dette skyldes tilfældigheter, utdeling av vekter, økt fokus på datainnsamling eller er en effekt av at antall felte dyr ble redusert fra 2000 til 400 vites ikke. 120 stk. kjever fra felt villrein ble levert i 2023.

Kontrollkortet

I 1970 kom det spesifikke kontrollkort som jegerne måtte medbringe under villreinjakta. Siden da har kontrollkortet eksistert i ulik utforming. Det har hele tiden vært et juridisk dokument med krav til rettighetshaver om å signere kortet og påføre valdnr/navn. Jegerne har på sin side hatt plikt til å signere kontrollkortet (alternativ jaktleder ved bruk av jaktlag på private vald) og å skjære kortet ved felling av dyr.

Villreinutvalgets gjennomgang av alle kontrollkort siden 1995 viser at de aller fleste valdansvarlige / jegere gjør dette riktig. Per i dag kan en konstatere at utfylling av kontrollkortet med valdansvarlig, valdnr/navn og jegers navn er tilnærmet 100% korrekt på statsallmenningene og at fjellstyrene følger opp dette. De fleste private vald har også dette i orden, med noen få unntak. Kort uten korrekt utfylling med valdansvarlig, jeger, valdnr/navn, er i hovedsak private kort kjøpt fra Vestland og Buskerud, som er benyttet på private vald i Telemark. Noe stort antall utgjør det ikke.

Kontrollkortet har hatt ulike rubrikker der jeger og valdansvarlig har kunne påføre ekstra informasjon ifm. overføring mellom vald, fellingssted/vald, slaktevekt ol. Dette er en privatrettslig del av kontrollkortet som miljødirektoratet i mange år har ønsket vekk fra kortet, men som villreinområdene har ønsket. Det har vært mange diskusjoner omkring utformingen av kontrollkortet og det har vært ulike ønsker fra de ulike villreinområdene (kontrollkortene har normalt sett hatt lik utforming i alle villreinområdene, men unntak av noen spesielle kort for Hardangervidda enkelte år). Fellingssted og slaktevekt har alle villreinområdene stort sett ønsket seg. Når det gjelder fellingssted har Hardangervidda alltid ønsket at det skulle være

valdnr. på det vald dyret ble felt som skulle påføres. Mange av de andre villreinområdene har hatt ønske om stedsnavn der dyret er felt. Tekst på kortet mht. dette har variert mellom år.

Jegerne på Hardangervidda har vært relativt flinke til å påføre fellingssted (stedsnavn eller valdnr.) og dette har gitt nyttig informasjon om kortflyt mellom vald, kommuner og fylker. Påføring av slaktevekt har i alle år vært svært mangelfull og synes ofte å være antatt vekt (vekt ofte angitt som 10, 15, 20, 25kg osv.). Antall kort med påført vekt har økt de siste to årene men det vites ikke om vekt er anslått eller veid. Med hjorteviltregisteret / settogskutt vil det være hensiktsmessig at alle data registreres der. Å ha rubrikk på kortet for påføring av valdnummer der dyret er felt, vil så lenge det er et fysisk kontrollkort være nyttig å ha for nemnd og utval ved gjennomgang av fellingsresultat og kort. Miljødirektoratet har signalisert at de ønsker å innføre et system med digitalt kontrollkort, men når en slik løsning vil innføres er per i dag ukjent.

Fellingsresultat

Jeger plikter å returnere kontrollkort til valdansvarlig etter jaktslutt. Valdansvarlig skal deretter returnere brukte og ubrukte kort til villreinnemnda. Valdansvarlig skal også rapportere fellingsresultatet fra valdet og godkjenne felte dyr for valdet registrert i hjorteviltregisteret.

Alle kontrollkort har et unikt kortnummer og villreinnemnda har oversikt over hvilke kortnummer som er sendt hvilke vald. Dette gjør at villreinnemnda har full oversikt over mottatte kort etter jakt og hvilket vald kort er tildelt. Dette helt uavhengig av opplysninger på kortet. Villreinnemnda (og villreintvalet) kontrollerer hvert år alle fellingsrapporter fra valda opp mot innleverte kort. I perioden 1995 – 2020 ble mellom 95 – 99% av alle kort blir returnert, mens dette var dårlig innlevering i 2021 (93,5%) og 2023 (93%). Dette skyldes trolig mindre oppfølging / puring på valdansvarlig fra nemnda og det faktum at enkelte valdansvarlige hadde egne meninger om nytten / behovet for returnering av korta når de hadde rapportert fellingsresultatet via hjorteviltregisteret.

Når «alle» kort returneres og det foretas en fysisk gjennomgang og kontroll av alle kontrollkort, vil en få et tilnærmet korrekt fellingsresultat. Det som ikke er mulig å kontrollere er om jeger har skåret ut en annen kategori dyr på kortet enn det som faktisk er felt. En kjent feilkilde på Hardangervidda er registrering av 1,5-årig bukk på SU-kort, der dyret faktisk er voksen bukk. Dette er imidlertid kjent for forvaltningen og tas hensyn til ved kvotefastsetting.

Fellingsresultatet for det enkelte vald og villreinområdet som helhet er slik helt uavhengig av andre registreringer. Dette betyr at ulike registreringer av enkeltdyr på hjorteviltregisteret (av jeger, forskning oppsyn osv.) og eventuelle feil / mangler ved denne registreringen eller datasammenstilling i hjorteviltregisteret ikke påvirker fellingsresultatet. Villreintvalet fører også egen statistikk over kvoter, felling og tellinger, så dette er helt uavhengig av hjorteviltregisteret.

Villreintvalets årlig gjennomgang av kontrollkort

Villreintvalet har hvert år siden 1995 gjennomgått alle brukte kontrollkort og hentet ut forvaltningsmessig relevant informasjon. Resultatene er hvert år publisert i egen rapport. Denne bruken av kontrollkort ble avklart og godkjent av Fylkesmannen i Buskerud og villreinnemnda. Forutsetningen var at det kun skulle sammenstilles og publiseres data på kommune- og fylkesnivå eller samlet for villreinområdet. Statistikk for enkeltvald eller opplysninger knyttet til jeger skal ikke forekomme.

I 2023 be det levert inn 387 brukte kontrollkort. Av disse var cwd-strekkode påført 139 kort og vekt påført 251 kort (ikke kjennskap til om vekt er anslått eller veid). Til sammenlikning er opplysninger om 346 felte dyr registrert på hjorteviltregisteret, hvorav 321 har registrert cwd-strekkode. 130 dyr er registrert med anslått vekt og 187 dyr har oppgitt nøyaktig vekt (totalt

317 med oppgitt vekt). Informasjon registrert på hjorteviltregisteret er dermed bedre enn det som fremkommer av kontrollkorta.

Hjorteviltregisteret

Hjorteviltregisteret er en nasjonal database som skal ivareta innsamlede data fra hjortevilt. Siden 2017 har jegerne hatt mulighet til å registrere opplysninger om felte dyr. Dette synes å fungere meget godt for elg- og hjortejakt der jakta oftest er organisert ved jaktlag og ansvarlig jaktleder. For villreinjakt er registreringene av felte dyr mer varierende og mangelfulle. Dette skyldes nok at jakta normalt utføres av enkeltjegere og ikke jaktlag. Det varierer også i stor grad hvor god oversikt valdansvarlig har over sine jegere og felling ved villreinjakt. Elg- og hjortejegerne har i mange år rapportert opplysninger om felte dyr til kommunene og etablert gode rutiner, mens villreinjegerne i stor grad kun har forhold seg til kontrollkortet og innlevering av dette etter jakt.

Gjennom mer informasjon til jegere og økt bevissthet hos valdansvarlige vil en kunne forvente at registrering av felt villrein vil bli bedre. Det er den enkelte jeger som har oversikt over det dyr som er felt, så jegeren må ha hovedansvar for innlegging av nødvendig informasjon. Det tillegges imidlertid valdansvarlig at ansvar om å påse at valdets jegere faktisk gjør denne jobben. Klare krav fra valdansvarlig til jegerne kan trolig bedre registreringen betydelig. Det formelle kravet fra myndighetene om registrering er der allerede.

Hjorteviltregisteret har vært under utvikling og det er siden 2017 vært gjort ulike endringer i hva / hvordan jegerne skal rapportere. En gjennomgang av hva forvaltningen ønsker eller ser av problemer kan være nyttig. Per i dag blir ikke alle felte dyr på Hardangervidda registrert av jeger eller valdansvarlig. Høsten 2023 ble det felt 416 dyr, hvorav jegerne på hjorteviltregisteret registrerte opplysninger om 346 av disse. Dette utgjør 83% av felte dyr og er en bedring fra tidligere år. Mange av de skutte dyr der jeger ikke registrerte dyret / opplysningene på hjorteviltregisteret / settogskutt ble felt i Ullensvang.

I innsynsløsningen på hjorteviltregisteret er det mulig å generere ulike lister og statistikk. En mulighet er å hente opplysninger om «vekt og alder per individ». Dette vil gi informasjon som i liten grad synes å stemme med registrert antall felte dyr. Dette skyldes at listen tar inn følgende opplysninger (slik det er forstått ut fra info fra hjorteviltregisteret):

- De dyr jegerne har registrert.
- Auto-generering av dyr foretatt av hjorteviltregisteret (gjort siste tre år) . Eks. der et vald er registrert med 10 felte dyr (fellingsrapport godkjent / kontrollert av villreinnemnda), men det av jegerne kun er rapportert opplysninger om 6 dyr, vil hjorteviltregisteret registrere 4 ekstra dyr ut fra fellingsrapport. Disse dyra registreres med fellingsdato 31/12, kjønn, alder og vald der kortet er utstedt. Dette er for øvrig en «øvelse» som ikke har noen forvaltningsmessig nytte siden det ikke er knyttet andre data til individene.
- NINA registrer resultatet fra innleverte kjever. Etter samtale med hjorteviltregisteret synes det å være svært mange (alle?) av disse som ikke knyttes til rett dyr i registeret via strekkode. Det virker som om dyrene blir registrert (eller fremkommer i statistikken / innsynsløsningen) som nye registreringer med fellingsdato 31/12 og uten andre opplysninger utover kjønn og alder. Om det er feil registrering fra NINA, feil i overføring til hjorteviltregisteret eller feil i generering av datasett i innsynsløsninger er per i dag ukjent.
- Registrert fallvilt.

Denne problemstillingen er tatt opp med hjorteviltregisteret og de skulle se nærmere på dette. Villreintvalet bør følge opp dette. Det er viktig å være klar over at denne registreringen av enkelt dyr / sammenstilling av data ikke påvirker registrert fellingsresultat for det enkelte vald eller for villreinområde som helhet.

Merkelapp for hjortevilt

Det er i dag en felles merkelapp som benyttes for alle typer prøver fra alt hjortevilt og har ingen tidsbegrenset gyldighet. Dette til bruk ved jakt, fallvilt, forskning mm. Samme merkelapp kan benyttes til 6 stk. ulike prøver der alle merkes med samme strekkode. Dette sikrer at alle prøver kan registreres på rett dyr når info om dyret og strekkode er registrert i hjorteviltregisteret.

Dette vurderes å være en god løsning, men forutsetter selvsagt at dyr blir registrert og at de som analyserer ulike prøver sørger for at info kobles til rett dyr via strekkode. Hjorteviltregisteret må har et ansvar for at dette gjøres ved innlegging / import av ulike data. Innlegging av opplysninger (bl.a. strekkode for prøver) for enkeltdyr felt ved jakt må jeger / valdansvarlig sørge for at blir korrekt registrert.

Kvotetildeling

Villreinemnda tildeler årlig kvote til hvert vald etter valdets tellende areal. Tildeling skjer iht. hjorteviltforskriften. Det er ikke mulig å benytte kvotetildeling som belønning eller straff relatert til manglende rapportering, registrering ol.

Forslag til vedtak

Innsamling av kjever og veide vekter fra felte dyr på Hardangervidda har vært for dårlig. Villreinutvalet tar kontakt med Norsk villreinsenter som har ansvar for kjeveinnsamlingen og drøfter om det er tiltak som kan iverksettes for å bedre innsamlingen. Det bør utarbeides ny informasjon til valdansvarlige og jegerne. Valdansvarlig synes å ha en nøkkelrolle i å følge opp egne jegere når det gjelder innlevering av kjever, veiing av dyr og registrering av felte dyr med opplysninger på hjorteviltregisteret eller settogskutt.

Hjorteviltregisteret og merkelapp for hjortevilt er etablert som et nasjonalt system for alt hjortevilt. Det er ikke hensiktsmessig eller realistisk å etablere et eget system for Hardangervidda. Det må prioriteres å motivere og lære opp jeger / valdansvarlig i bruk av eksisterende system. Eventuelle feil eller uklarheter i hjorteviltregisteret mht. innlegging av data eller presentasjon av statistikk drøftes med hjorteviltregisteret.

Så lenge det eksisterer et fysisk kontrollkort må valdansvarlig sørge for at alle tildelte kort samles inn etter jakt og leveres villreinemnda. Dette for å sikre et korrekt fellingsresultat for det enkelte vald og for villreinområdet.

Det forventes at arbeidet med tiltaksplanen, sti- og løypeplan mm. vil bidra til å bedre forholdene for villreinen. Dette gjennom redusert menneskelig forstyrrelse og dermed økt mulighet for dyra til å benytte de beste beiteområdene gjennom ulike årstider. På sikt vil dette kunne gi bedre kondisjon og dyrehelse.